

PRECHODNÝ FOND 2006
UIBF 2006

TWINNING LIGHT PROJEKT

Závěrečná SPRÁVA

Názov projektu: **PODPORA ĎALŠIEHO ZVYŠOVANIA SÚDNYCH KAPACÍT
V OBLASTI TRESTNÝCH VECÍ**

Číslo projektu: 2006/018 – 175.06.01
 SK06/IB/JH/02/TL

Partneri:

Prijímajúca krajina: Ministerstvo spravodlivosti SR (MS SR)

Partnerský členský štát: Federálne ministerstvo spravodlivosti Belgicka (FDJ)

Dátum: 17. júl 2009

.....
Leo Mullender

(belgický projektový vedúci)

.....
Martin Urminský

(vedúci projektu za Slovenskú republiku)

**TWINNING 'LIGHT' PROJEKT
PODPORA ĎALŠIEHO ZVYŠOVANIA SÚDNYCH KAPACÍT V OBLASTI TRESTNÝCH
VECÍ (PROBAČNÁ A MEDIAČNÁ SLUŽBA)
SK06/IB/JH/02/TL**

ZÁVEREČNÁ SPRÁVA
(17. júla 2009)

KONEČNÝ PRIJÍMATEĽ:

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (MSSR)
Župné námestie 13
813 11 Bratislava
Slovenská republika

PARTNER ZA ČLENSKÝ ŠTÁT:

Federálne ministerstvo spravodlivosti
Belgicka (FDJ)
Boulevard de Waterloo 115
1000 Brusel
Belgicko

OBSAH

1. Identifikácia projektu
2. Prehľadné zhrnutie
3. Východiská
4. Twinning Light aktivity realizované počas hodnotiaceho obdobia
 - 4.1. Zhrnutie
 - 4.2. Popis aktivít
 - 4.3. Oznámenie modifikácie projektu (prostredníctvom Side-Letters)
5. Hodnotenie Twinning "Light" projektu
6. Všeobecné závery a odporúčania
 - 6.1. Všeobecné závery
 - 6.2. Odporúčania

Príloha A: - Rozpočet a rozpis nákladov

Príloha B: - Správa audítora

Technické prílohy týkajúce sa projektových aktivít (Prílohy 1-16)

1. Identifikácia projektu

Zmluvné strany: Ministerstvo financií Slovenskej republiky
Centrálna finančná a kontraktačná jednotka

a

Federálne ministerstvo spravodlivosti Belgicka

Názov projektu: PODPORA ĎALŠIEHO ZVYŠOVANIA SÚDNYCH KAPACÍT V
OBLASTI TRESTNÝCH VECÍ

Twinning light zmluva: 200601817506-0101-0010

Dátum začiatku: 28. augusta 2008

Obdobie implementácie: 8 mesiacov

Hodnota kontraktu: 149. 819 EUR

Podpisy:

p. Silvia Matúsová
riaditeľka/PAO
za kontraktačný orgán;
(28. august 2008)

p. Vlastimil Pavlikovský
vedúci služobného úradu
za končeného prijímateľa

a p. Alain Bourlet
prezident riadiaceho výboru
Federálneho ministerstva spravodlivosti Belgicka
partner za členský štát

2. Prehľadné zhrnutie

Twinning "light" projekt 2006 „Ďalšia podpora k posilneniu kapacity súdnictva v oblasti trestných vecí" sa financoval z prostriedkov Prechodného fondu EÚ a nadväzuje na predchádzajúci projekt Phare 2003. Týka sa ďalšieho posilnenia probácie a mediácie v trestných veciach. Cieľom projektu je ďalšie zlepšenie výsledkov, ktoré sa dosiahli v predchádzajúcom Phare projekte – najmä ide o vytvorenie nových nástrojov ako sú alternatívne sankcie a oblasť restoratívnej justície, ktoré reprezentujú rozdielne názory na represívnu trestnú justíciu, ako aj rozšírenie probácie a mediácie na všetky stupne trestného konania (hlavne pre Policajný zbor a pre Zbor väzenskej a justičnej stráže).

Hlavné očakávané výsledky a výstupy sú nasledovné:

- návrhy prípadných zmien zákona o probácii a mediácii,
- poskytnutie vzdelávacích aktivít pre rôzne kategórie justičných profesií, ktoré sa zaoberajú probáciou a mediáciou,
- príprava a návrh tlačенých dokumentov pre širokú verejnosť, ktoré sa týkajú probácie a mediácie (Príručka, leták).

V Zadávacích podmienkach projektu sa predpokladajú nasledujúce aktivity:

Aktivita 1 – Úvodné stretnutie,

Aktivita 2 – Workshopy (2),

Aktivita 3 – Semináre (8),

Aktivita 4 – Študijné pobyty v Belgicku (2),

Aktivita 5 – Záverečné stretnutie (návrhy záverov a všeobecných odporúčaní).

Čo sa týka *aktivity 1 a 2*, workshopy sa konali spolu s Úvodným stretnutím. Neskôr sa rozdelili, aby sa vyriešili všetky technické a organizačné otázky projektu podľa toho, ako boli stanovené v Zadávacích podmienkach a v ponuke (metodológii) navrhutej belgickým partnerom. Prvý workshop sa spojil s Úvodným stretnutím. Workshopy sa zamerali na zozbieranie relevantných informácií, aby mohli poskytnúť požadované právne poradenstvo vo veci legislatívnych zmien a pre komunikačnú stratégiu o probácii a mediácii na Slovensku (Príručka).

Čo sa týka *aktivity 3*, od naplánovaných ôsmich seminárov sa očakáva v budúcnosti násobiaci efekt, pretože účastníci by mali ďalej odovzdávať nové skúsenosti kolegom na svojich pracoviskách. Táto aktivita sa zamerala na základe požiadaviek Zadávacích podmienok na všeobecný úvod o probácii a trestnej mediácii pre tých účastníkov, ktorí neboli s nimi oboznámení a zvlášť pre zúčastnených probačných a mediačných úradníkov (PMÚ), ďalej sa zamerala na ďalšie vzdelávanie v rôznych kľúčových témach, ktoré sa týkajú posilnenia probačnej a mediačnej služby, na jej rozšírenie na úroveň polície a väzenia. podľa požiadaviek ToR.

Čo sa týka *aktivity 4*, musí sa uviesť, že študijné pobyty v Belgicku ukázali dobré príklady v oblasti alternatívnych trestov a restoratívnej justície, elektronického monitoringu odsúdených, ako aj aplikovanie mediácie policajmi a prokurátormi počas trestného stíhania. Najmä vysvetlenie cieľov a fungovania tzv. *Justičných domov* a stretnutia s ich zodpovednými pracovníkmi sa u účastníkov stretli s kladným ohlasom. Cieľom bolo informovať účastníkov o skúsenostiach, ktoré sa dosiahli v oblasti probačnej a mediačnej služby v Belgicku, poskytnúť prehľad o belgickom legislatívnom rámci v tejto oblasti a priblížiť účastníkom problematiku zavádzania nových služieb v oblasti alternatívnej justície.

Čo sa týka *aktivity 5*, - prezentácia návrhu záverov a všeobecných odporúčaní, je hlavnou časťou tejto záverečnej správy pod bodom 6 a v jednej z príloh (vid'. Workshop 1&2 - Príloha 5)

Závery vychádzajú hlavne z výsledkov bilaterálnych rozhovorov, ktoré sa uskutočnili v septembri 2008 počas dvoch workshopov. Odporúčania sú orientované na prax a sú založené na postrehoch, komentároch a podnetoch slovenských účastníkov, ktoré poskytli na konci ôsmych vzdelávacích seminárov. Záverečná správa s návrhom záverov a všeobecných odporúčaní pre informáciu a pre ďalšiu orientáciu bude predložená predstaviteľom ministerstva spravodlivosti.

V závere je potrebné zdôrazniť, že všetky naplánované aktivity sa úspešne implementovali v súlade so Zadávacími podmienkami, v súlade so stanoveným časovým harmonogramom a v atmosfére vzájomného porozumenia a dobrej bilaterálnej spolupráce.

3. Východiská

Všeobecným cieľom projektu je pokračujúca podpora pri posilňovaní súdnych kapacít v oblasti trestných vecí a predovšetkým pri mediačných a probačných službách na Slovensku, ktorá by mala viesť k zníženiu zaťaženia súdov a zvýšeniu efektívnosti slovenského súdnictva.

Špecifickým cieľom je ďalšie vylepšenie výsledkov získaných v predchádzajúcom období, hlavne v oblasti vzdelávania, využitie nových nástrojov, ako sú spoločenské sankcie a restoratívna justícia v slovenskej praxi a propagácia mediácie a probácie pre širšiu verejnosť na Slovensku.

Probačná a mediačná služba na Slovensku je len v svojej počiatočnej fáze existencie, ale získané skúsenosti svedčia o jej význame pre spoločnosť. Zákon o probačných a mediačných úradníkoch, č. 550/2003 Z.z. bol prijatý 28. októbra 2003, a nadobudol účinnosť 1. januára 2004. Poskytuje právny rámec a základy pre podporu a rast kompetentnej práce s páchatelmi, pre aktivity, ktoré sa týkajú sociálnej prevencie a pre vytváranie podmienok pre rehabilitáciu páchatelov a ich plnú reintegráciu do spoločnosti.

Probační a mediační úradníci (PMÚ) vykonávajú dohľad nad odsúdeným páchatelom, vedú nielen prehľad o ich správaní, ale ich aj motivujú, pomáhajú im a zároveň ich kontrolujú. Koncept zákona je založený na novom prístupe restoratívnej justície, ktorá kladie dôraz na eliminovanie konfliktu medzi páchatelom trestného činu a poškodeným.

Súčasne, probační a mediační úradníci, ktorí pôsobia na okresných súdoch pracujú ako mediátori medzi poškodenou osobou a páchatelom, v oblasti kompenzácií škôd spôsobených trestným činom.

V roku 2005 bol prijatý nový Trestný zákon a Trestný poriadok v znení neskorších predpisov. Nová rekodifikácia trestnej legislatívy priniesla základné zmeny tradičného zaobchádzania trestných sankcií t.j. trest odňatia slobody by mal odteraz byť považovaný za *ultima ratio*. Tento princíp zdôrazňuje viac individuálny prístup vo vzťahu k trestným veciam a berie do úvahy existenciu rozsiahleho výberu alternatívnych trestov (trest povinnej práce, trest domáceho väzenia, elektronický monitoring páchatela,...), ktoré by mali byť progresívne zavedené do praxe. Slovensko má Radu pre probáciu a mediáciu, ktorá bola založená 11. novembra 2004. Rada má v pôsobnosti prejednávanie podmienok pre výkon alternatívnych trestov, vyjadruje sa ku koncepčným zámerom a návrhom, ktoré sa týkajú probácie a mediácie, prípravu informácií, správ a návrhov pre ministra, ktoré sa týkajú rozvoja probácie a mediácie atď. (detailnejšie pozri Štatút Rady, www.justice.gov.sk)

Po voľbách 2006 nastupujúca vláda zaviedla nové zmeny v rezorte justície. V organizačnej štruktúre ministerstva spravodlivosti bolo vytvorené „Oddelenie probácie a mediácie“. Môže to byť považované z jednej strany za vážne mienenú odpoveď na záverečnú správu projektu Phare 2003 TWL a jej závery a odporúčania adresované kompetentným orgánom a z druhej strany ako ďalšia garancia udržateľných výsledkov získaných z projektu, ktorý financovala EK z Prechodného fondu 2006.

Vyššie spomenutý TWL projekt - SR 0110.01.01 – ktorý sa realizoval v rámci Phare programu 2003 bol navrhnutý aby ďalej posilnil budovanie aktivít probačných a mediačných úradníkov (PMÚ) na súdoch v SR a vyhodnotil novovzniknutý systém. Pre PMÚ z každého súdu sa zorganizovali interaktívne workshopy a v úzkej spolupráci s belgickými expertmi sa vypracoval manuál práce PMÚ. Všetky realizované aktivity projektu mali napomáhať novo menovaným probačným a mediačným úradníkom pri prevzatí svojich povinností a zodpovedností.

Projektový návrh TWL 2006 „Ďalšia podpora k posilneniu kapacity súdnictva v oblasti trestných vecí“ spomínaný v záverečnej správe identifikoval „najzávažnejšie zlepšenia, ktoré sa majú zaviesť do slovenského systému“ z pohľadu konečného prijímateľa. Ich zoznam je nasledovný:

- hľadať možnosti pre oddelenie probačnej služby od mediačnej služby v trestných veciach kvôli ich kontradiktórnemu charakteru
- zabezpečovať zvýšenú akceptáciu (nie je uvedené v zákone) inštitútu probácie a mediácie prokurátormi a sudcami na Slovensku, ktorí sú „relatívne konzervatívni pri využívaní tohto nástroja“
- zabezpečovať rozšírenie probačnej a mediačnej služby na všetky stupne trestného konania – počínajúc na najnižšej úrovni - polície, pokračujúc trestným vyšetrovaním prokuratúry, súdmi a nakoniec dosiahnutím fázy výkonu vo väzniciach.

4. Aktivity realizované počas hodnotiaceho obdobia

4.1. Zhrnutie

Táto časť sa venuje časovému rozvrhu realizovaných aktivít tak, ako bol uvedený v zmluvných podmienkach projektu, ktorý uvádza čas, miesto a návrh programu rôznych aktivít. V porovnávaní s pôvodným rozvrhom, ktorý bol schválený na úvodnom stretnutí, sa uskutočnili niektoré zmeny v časovom harmonograme aktivít hlavne kvôli dostupnosti účastníkov. Témy, ktoré sú uvedené nižšie, sú odrazom pôvodných plánov v zmysle zmluvných podmienok a neskôr prediskutovaných a schválených účastníkmi počas úvodného stretnutia. Veľmi rýchlo sa ukázala potreba usporiadať rôzne témy do koherentnejšieho koncepčného rámca, aby sa zabezpečilo čo najvhodnejšie poskytovanie skutočne systematického a hĺbkového prístupu počas vzdelávacích seminárov. (viď nižšie)

1) Úvodné stretnutie:

- Dátum: 8. - 9. septembra 2008
- Miesto: MS SR, Bratislava
- Program:
 - Konečná verzia realizácie základného rámca projektu
 - Časový plán aktivít projektu
 - Metodológia a program na zavedenie požadovaných služieb a na dosiahnutie očakávaných výsledkov
 - Určenie zodpovedností konkrétnym osobám

2) Špecializovaný workshop 1:

- Dátum: 10. - 11. septembra 2008
- Miesto: MS SR, Bratislava
- Program:
 - Právne poradenstvo vzťahujúce sa na úpravu postavenia probačných a mediačných úradníkov

3) Špecializovaný workshop 2:

- Dátum: 29. - 30. septembra 2008
- Miesto: MS SR, Bratislava
- Program:
 - Rozšírenie právneho dosahu probačných a mediačných služieb do radov polície a väzenstva
 - Predbežná diskusia k obsahu a štruktúre propagačnej príručky pre širokú verejnosť o mediačných a probačných službách v trestných veciach

4) Semináre 1+2:

- Dátum: 6. - 9. októbra 2008
- Miesto: Inštitút vzdelávania MS SR, Omšenie
- Program:
 - Postavenie, úlohy a kompetencie prokurátorov a sudcov na jednej strane a probačných a mediačných úradníkov na strane druhej.
 - Ako zlepšiť účinnosť komunikácie medzi sudcami, prokurátormi a políciou?
 - Odporúčania na zlepšenie spolupráce a koordinácie medzi zainteresovanými aktérmi

- Probácia a mediácia v Belgicku: problémy, realita, fungovanie
- Rozšírenie dosahu probačnej a mediačnej služby v horizontálnom smere –polícia nariadenie –prokuratúra –súdy –väznice

5) Semináre 3+4:

- Dátum: 24.- 27. novembra 2008
- Miesto: Inštitút vzdelávania MS SR, Omšenie
- Program:
 - Oddelené cvičenia pre probačných úradníkov a mediačných úradníkov - prípad z Belgicka
 - Supervízne cvičenia (prípadová štúdia z Belgicka)

6) Semináre 5+6: Príprava príručky

- Dátum: 2. - 5. decembra 2008
- Miesto: Inštitút vzdelávania MS SR, Omšenie
- Program:
 - Rozšírenie dosahu probačnej a mediačnej služby v horizontálnom smere –polícia – nariadenie –prokuratúra –súdy –väzba
 - Probačná služba na úrovni polície.

7) Semináre 7+8 Finalizácia príručky:

- Dátum: 19. - 23. novembra 2008
- Miesto: Inštitút vzdelávania MS SR, Omšenie
- Program:
 - Nové formy spoločenských /alternatívnych trestov v praxi

8) Študijný pobyt 1

- Dátum: 8. - 14. marca 2009
- Program:
 - Využívanie nových nástrojov (spoločenské/alternatívne tresty, restoratívna justícia)
 - Využívanie nových technológií (napr. elektronické monitorovanie odsúdených osôb)

9) Študijný pobyt 2:

- Dátum: 30. marca - 3. apríla 2009
- Program:
 - Mediácia využívaná na úrovni polície
 - Mediácia počas vyšetrovania
 - Mediácia počas vykonávania trestu vo väzení

10) Záverečné stretnutie:

- Dátum: 23. - 24. apríla 2008
- Miesto: MS SR Bratislava
- Program:
 - Priebeh realizácie projektu
 - Prezentácia a vyhodnotenie dosiahnutých výsledkov
 - Rozprava o problémoch pri realizácii projektu
 - Príprava záverečnej správy projektu

4.2. Opis aktivít projektu

4.2.1. Pracovné stretnutia -workshopy:

Oba 2-dňové workshopy sa konali v budove Ministerstva spravodlivosti SR v septembri 2008. Na pracovných stretnutiach sa spolu s belgickými expertmi zúčastnili zástupcovia z rôznych kategórií justičných profesií (vrátane sudcov a prokurátorov), ktoré sú zapojené do procesu probácie a mediácie na Slovensku.

Výsledkom týchto dvoch pracovných stretnutí boli nasledovné očakávania, že belgický twinningový partner poskytne:

- Právne poradenstvo, či je potrebné, výhodné alebo nevýhodné modifikovať postavenie probačných a mediačných úradníkov na Slovensku;
- Pomoc pri príprave legislatívneho rámca na oddelenie probačnej a mediačnej služby (ak je to potrebné);
- Právne poradenstvo k aspektom vzťahujúcim sa k rozšíreniu právneho dosahu probačných a mediačných služieb v rámci polície a väzenia.
- Príspevok, založený na skúsenostiach z Belgicka k predbežnej diskusii o náplni a štruktúre príručky, ktorej cieľom je spropagovanie probačných a mediačných služieb v trestných veciach pre širokú verejnosť na Slovensku.

Vo vzájomnej priateľskej a profesionálnej atmosfére medzi twiningovými partnermi sa prediskutovali rôzne témy. Ukázalo sa, že na strane prijímateľa, zástupcovia rôznych profesií nemali vždy rovnaký názor na úlohy a kompetencie probačných a mediačných úradníkov, že pri akceptovaní, výkone a praxi probačných a mediačných služieb existujú veľké rozdiely v rámci jednotlivých oblastí SR.

Podľa názoru účastníkov workshopov by sa po ich skončení nemalo prijať žiadne konečné odporúčanie, ale bolo by žiaduce, aby belgickí experti využili príležitosť a diskutovali s budúcimi účastníkmi seminárov o postavení probačných a mediačných úradníkov a možných legislatívnych zmenách, ako aj o forme a náplni príručky. Praktici by mali byť schopní poskytnúť cenné príspevky v rámci diskusií a ďalší návod pre belgických expertov. Podľa belgických odborníkov bolo veľmi užitočné zachytiť a zozbierať rôzne názory ľudí z praxe, ale vo všeobecnosti sa potvrdili hlavné tendencie a názory, ktoré už boli vyslovené počas workshopov. Nasledujúci deň po záverečnom stretnutí mala bilaterálna skupina možnosť naposledy diskutovať k obojm témam. Závery a odporúčania sú súčasťou tejto záverečnej správy a nachádzajú sa v kap. 6.1 a ako samostatná príloha k workshopom 1 a 2.

Čo sa týka príručky, treba zdôrazniť, že počas workshopov sa pozornosť sústreďovala na fakt, že vydanie publikácie by nemalo byť cieľom samo o sebe, ale malo by byť súčasťou všeobecnej komunikačnej stratégie ministerstva spravodlivosti a tých, ktorí sa zaoberajú probáciou a mediáciou, ak sa očakáva trvalý efekt. Počas workshopov sa diskutovalo o forme a obsahu publikácie a nakoniec sa účastníci dohodli na vydaní brožúry a letáka, (obsahoval by sumár brožúry), a informoval o právnych (medzinárodných aj domácich) súvislostiach, o výhodách probačných a mediačných služieb v trestných veciach, ale aj obsahoval príslušné praktické podrobnosti a užitočné adresy.

Všeobecný náčrt obsahu príručky bol schválený v septembri (viď workshopy 1 a 2 prílohu 1) a partneri sa dohodli na vypracovaní jednotlivých príspevkov (podľa dohodnutého rozdelenia úloh do februára 2009) (viď príspevok belgických expertov pod Workshopy 1 a 2 prílohy 2,3,4). Kvôli problémom s prekladmi a iným nedorozumeniam nebol vypracovaný žiadny spoločný konečný návrh príručky, leták sa pripravil formou elektronickej výmeny, ako bolo dohodnuté.

Po záverečnom stretnutí dňa 24. apríla, sa konala záverečná diskusia o rôznych pripravených a dodaných príspevkoch, podľa predchádzajúceho výstupu. Pretože príručka

bude financovaná z verejných zdrojov (nie z peňazí projektu), jej formát, veľkosť...atď by mal byť prediskutovaný so zodpovednými pracovníkmi ministerstva. Z tohto dôvodu konečný prijímateľ mienil zosumarizovať text, ktorý dodali belgickí experti, zlúčiť ho so slovenskými príspevkami a zosúladiť s vnútornými predpismi ministerstva. Belgická strana dala k dispozícii niekoľko modelov publikácií belgického ministerstva, súhlasila, že na požiadanie dodá fotografie a ilustrácie alebo schémy.

Workshopy sa týkali citlivej témy ako: rozdelenie funkcie, ktorú momentálne pokrývajú probační a mediační úradníci Slovenska na dve samostatné funkcie. Predpokladaná úprava legislatívneho rámca, ktorá mala umožniť jasné oddelenie funkcie probačného úradníka od funkcie mediačného úradníka bola špecifickou požiadavkou projektového návrhu.

Je nepopierateľným faktom, že konkrétne poslanie, ktoré vykonávajú probační a mediační úradníci sa značne mení podľa toho, akými úlohami sú poverení. Mediácia, je zručnosť, ktorá si vyžaduje špecifický a nepretržitý výcvik. Probácia je naproti tomu funkcia, ktorá je viac zameraná na monitorovanie a kontrolu. Profesionálna pozícia týchto skupín je radikálne odlišná a zmiešanie oboch funkcií môže mať za následok všeobecné škodlivé zníženie účinnosti systému a obzvlášť pri situácii, akou je konfrontácia obete s páchatelom. Kumulácia oboch funkcií tým istým človekom v rámci toho istého teritória môže mať neblahé vedľajšie účinky napr. zažiť toho istého človeka, ktorý ma na starosti prípady s tými istými ľuďmi, raz ako mediátora, druhý raz ako probačného úradníka.

Oddelenie, ktoré malo byť vykonané, je veľmi dôležité z funkčného aj legislatívneho hľadiska. Toto rozdelenie je však nutné urobiť v rámci všeobecného ohraničenia, ktoré bude brať do úvahy aj ďalšie aspekty, ako rozpočtové obmedzenia alebo priority stanovené vládou v rámci reformy súdnictva. Závery a odporúčania týkajúce sa potrieb, výhod alebo nevýhod úpravy postavenia probačných a mediačných úradníkov na Slovensku a niektoré otázky, ktoré sa predtým nastolili a prediskutovali sú uvedené v nasledujúcej časti 6 a v samostatnej prílohe (viď Workshopy 1 a 2 – príloha 5)

4.2.2. Semináre:

Nasleduje prehľad založený na moduloch, ktorý bol podkladom pre 8 vzdelávacích seminárov, ktoré boli organizované od októbra 2008 do januára 2009 v Inštitúte vzdelávania Ministerstva spravodlivosti SR v Omšeni. Na konci každého seminára boli účastníci vyzvaní k práci v malých skupinách a mali vypracovať všeobecné závery a odporúčania k téme daného seminára. Zosumarizovanie týchto záverov a odporúčaní tvorí súčasť záverečnej správy projektu v časti 6.2.

Semináre boli koncepčne zamerané na 4 moduly:

1. Restoratívna justícia a legislatíva;
2. Organizovanie restoratívnej justície v praxi;
3. Zavedenie restoratívnej justície;
4. Vzdelávanie a propagácia.

MODUL1: RESTORATÍVNA JUSTÍCIA A LEGISLATÍVA

1. RESTORATÍVNA JUSTÍCIA: JE TO PRÁVO ALEBO ALTERNATÍVA?

Nie všetky obete alebo páchatelia majú dnes prístup k službám restoratívnej justície. Existujú rôzne faktory, ktoré tento prístup sťažujú, alebo dokonca znemožňujú. Kritériá dané zákonom sú v rôznych krajinách rozdielne a majú tendenciu limitovať mediáciu len

medzi obeť a páchatel'a a ostatné prvky restoratívnej justície v rámci určitého typu trestného činu alebo fázy súdneho trestného konania chýbajú.

Na prvom seminári bola prediskutovaná otázka, či je na restoratívnu justíciu nárok (právo) alebo či treba na ňu hľadiť ako na určitú alternatívu. Či je možné formulovať prístup k praktikám restoratívnej justície ako k službe, na ktorú má každý právo?

2. OBAVY PRÁVNÝCH ŠPECIALISTOV

Sudcovia, prokurátori a právnici sú v prvej línii justičného systému. Bez ohľadu na právnu tradíciu, majú konečnú zodpovednosť za správnu aplikáciu zákonov.

Cez programy restoratívnej justície sú veľa raz v úzkom kontakte sudcovia, prokurátori a právnici. Hoci ich spolupráca nemusí byť samozrejmá. Niekedy nie je dostatočný priestor pre vzájomné porozumenie.

Hoci mnoho odborníkov by súhlasilo, že zmeny trestného justičného systému sú potrebné, prístup restoratívnej justície je zastavený vzhľadom na: dodržiavanie právnych záruk, základný princíp trestného práva (presumpciu neviny, rovnosť a proporionalitu), nárok na riadny súdny proces, ľudské práva, právnu pomoc a pod. Toto sú len niektoré obavy, ktoré sa vynárajú v spojitosti s restoratívnou justíciou.

Na nasledujúcich seminároch bola daná príležitosť k analýze otázok, ktoré vytvárajú programy restoratívnej justície v súdnictve. Diskutovalo sa aj o spôsobe, ako sa táto téma prejednávala v Belgicku.

MODUL 2: ORGANIZOVANIE RESTORATÍVNEJ JUSTÍCIE V PRAXI

1. VYTVÁRANIE „SPOLOČNEJ ZÁKLADNE“ MEDZI SLUŽBAMI RESTORATÍVNEJ JUSTÍCIE NA NÁRODNEJ ÚROVNI

Jednou z ťažkostí, ktoré sa identifikovali v rôznych európskych krajinách je to, že neexistuje veľa kontaktov medzi ľuďmi a službami, ktoré sa zúčastňujú na realizovaní restoratívnej justície. Nedostatok v kontaktoch má za následok, že sa nevytvorí „spoločná základňa“. V počiatočných fázach rozvoja sa človek cíti izolovaný, chýba mu podporná platforma. A to má dôsledok aj navonok, ľuďom alebo skupinám zainteresovaných do uvádzania restoratívnej justície chýba konzistentná identita, a to na druhej strane obmedzuje ich kapacitu lobovať a dosahovať pokrok.

Semináre boli zamerané na skúmanie možností vytvorenia takejto „spoločnej základne“.

2. KOMUNIKÁCIA MEDZI ZAJINTERESOVANÝMI ORGANIZÁCIAMI A AGENTÚRAMI

Pre rozvoj a realizáciu restoratívnej justície je veľmi dôležité primäť k spolupráci rôzne agentúry trestného justičného systému. Personál väzníc, probační úradníci, pracovníci, ktorí podporujú obeť trestných činov, sociálne služby, polícia a ostatní môžu pozitívne ovplyvniť realizovanie restoratívnej justície, nielen tým, že sa na nich možno obrátiť, ale aj tým, že zavedú princípy restoratívnej justície do svojej dennej práce. A tým, že ich ciele sa budú dopĺňať alebo vzájomne prekrývať so službami restoratívnej justície, ich spolupráca prinesie spoločný prospech.

Na seminároch sa hovorilo o možných stratégiách na zapojenie pracovníkov rôznych inštitúcií trestného justičného systému. Tiež sa hovorilo o tom, ako spolupracovať s týmito inštitúciami (organizáciami) tak, aby restoratívnu justíciu integrovali a profitovali z nej v každodennej praxi.

1. REALIZÁCIA POLITIKY RESTORATÍVNEJ JUSTÍCIE

Odpoveď na otázku, v čom spočíva dôležitosť politiky restoratívnej justície je zodpovednosť. Je to zodpovednosť len ministerstva spravodlivosti, alebo aj iných ministerstiev – práce, sociálnych vecí a rodiny, zdravotníctva, školstva a iných? Alebo by to malo byť zodpovednosťou medzi ministerskej komisie?

Mal by vzniknúť špecifický administratívny orgán restoratívnej justície? Alebo by zodpovednosť za restoratívnu justíciu mala byť rozdelená medzi jednotlivé oddelenia? Ak dávame prednosť druhému riešeniu, aký nástroj je nutné vytvoriť, aby bola politika restoratívnej justície koordinovaná, ako zaistiť, aby táto koordinácia fungovala efektívne a permanentne? Čo môžeme prevziať zo skúseností Belgicka?

2. RESTORATÍVNA JUSTÍCIA AKO POLITICKÁ PRIORITA

Skutočnosť, či je alebo nie je restoratívna justícia prioritou (alebo aspoň jedným z bodov bez priority) politického programu je podstatné pre jej rozvoj. Len v takomto prípade sa jej dostane dostatok zdrojov a bude mať zabezpečenú určitú minimálnu stabilitu pre svoje aktivity.

Semináre sa zaoberali diskusiou o tenzii medzi potrebou mať zaradenú restoratívnu justíciu v politickom programe vlády (a spôsoby ako ju dosiahnuť) a potrebou zachovania istej miery nezávislosti.

3. EURÓPSKE A MEDZINÁRODNÉ ASPEKTY PROBÁCIE A MEDIÁCIE

Často bola spomínaná legislatíva na európskej úrovni a jej dopad na restoratívnu justíciu. Hovorí sa, že jej nástroje, ako odporúčania, hoci si ich vlády všímajú, nemajú v podstate veľký dopad. Efektívnym spôsobom, ako primäť vlády k tomu, aby venovali primeranú pozornosť a zdroje restoratívnej justícii, je prijať záväznú legislatívu. Ale je Európska únia v pozícii prijímať záväznú legislatívu v tejto oblasti?

Počas týchto seminárov, odborník z Belgicka pomáhal objaviť túto komplexnú tému a poskytol prehľad existujúcich právnych nástrojov v tejto oblasti tak, ako ich prijala Rada Európy a Európska únia.

MODUL 4: VZDELÁVANIE A PROPAGÁCIA

1. AKO ZAISTIŤ KVALITU V PRAXI?

Keď sa zavedie restoratívna justícia do praxe, objaví sa hneď problém, ako zaistiť kvalitu tejto služby. Tak ako aj v iných profesiách, je potrebné zaistiť, aby pri výkone v praxi nevznikali nežiadúce vedľajšie efekty u klientov alebo všeobecne v spoločnosti. V niektorých krajinách si vytvorili štandardy práce a etický kódex.

Ale existujú aj krajiny, kde neexistujú žiadne kritériá. V ďalších krajinách zákon podrobne definuje z ktorých profesií majú pochádzať mediátori a čo treba robiť, keď si chce niekto otvoriť mediátorskú prax. V niektorých krajinách ako mediátori pracujú len dobrovoľníci, v iných majú mediátori vysoké profesionálne vzdelanie.

Ako sa vysporiadať s týmito rozdielmi? Na seminároch sa hovorilo o rozličných typoch supervízie a možných akreditačných postupoch.

2. ROZVOJ VZDELÁVANIA PRE ODBORNÍKOV

Restoratívna justícia ako nový prístup k trestnému právu je medzi odborníkmi trestného práva stále viac-menej neznámou. Toto je jednou z príčin, prečo praktiky restoratívnej justície nevyužívajú svoj potenciál naplno. V niektorých krajinách sudcovia ani

prokurátori nemajú žiadne informácie o restoratívnej justícii, ani o tom, ako by mohla prispieť k ich práci. Preto jedným z najpodstatnejších krokov pri rozvoji restoratívnej justície je vzdelávanie praktikov z odboru trestného práva pomocou špeciálne zacieleného programu.

Na seminároch, sa venovali návrhom špecializovaných školiacich programov pre právnikov a ich konkrétnym témam. Aký typ vzdelávania bude najefektívnejší a najzaujímavejší pre právnikov? Ako, pomocou vzdelávania, následne v nich podporiť aktívnu spoluúčasť na projektoch restoratívnej justície?

3. KOMUNIKÁCIA S VEREJNOSŤOU

Zavedenie schém restoratívnej justície závisí aj od jej prijatia verejnosťou a od vnímania kriminality.

Verejnosť sa často stavia do pozície zákazníka, keď prichádza do styku s trestným systémom: ten má vyriešiť ich problém. Vedia len veľmi málo o tom, ako pracuje trestný systém alebo o možných alternatívach (spoločenských/alternatívnych trestoch). Teda, ako ich môžeme informovať o restoratívnej justícii pozitívnym a efektívnym spôsobom? Môžu média konštruktívne podporiť našu snahu? Aké sú problémy, pasce a možné riešenia? Tieto a podobné záležitosti sa diskutovali počas seminárov.

Program každého z ôsmich seminárov bol zostavený podľa už vyššie uvedeného všeobecného konceptu a bol prepracovaný podľa obsahu, pôsobnosti a špecifických otázok, ktoré boli vznesené štyrmi modulmi. (viď program 8. seminárov – príloha 6 až 13)

4.2.3. Študijné pobyty (Internships):

Podľa požiadaviek zmluvných podmienok projektu boli tiež zorganizované dva jedno týždňové študijné pobyty v Belgicku, ktoré sa konali 8. – 14. marca a 30. marca – 3. apríla 2009.

Posun cieľovej skupiny od pôvodne zamýšľanej vybranej skupiny účastníkov seminárov ku predsedom 8 krajských súdov sa ukázal ako správny a užitočný. Predsedovia okresných súdov určite predstavujú hlavnú podporu pri realizácii probácie a mediácie v praxi, pretože probační a mediační úradníci pracujú na okresných súdoch a pretože zabezpečenie materiálnych a iných pomôcok vo veľkej miere závisí od nich. Účasť štátneho tajomníka MS SR prispela k tomu, že diskusia s belgickým partnerom sa konala na vyššej úrovni a vytvorila podmienky pre vysokého predstaviteľa štátnej služby slovenského ministerstva spravodlivosti na priame porovnanie výsledkov, ktoré sa dosiahli realizovanými reformami a pracovnými metódami v Belgicku v oblasti probácie, trestnej mediácie, väzensťva a pri integrácii prepustených väzňov na slobodu. Štátny tajomník a slovenská delegácia boli oficiálne prijatí belgickým ministrom spravodlivosti a na stretnutí sa diskutovalo o cieľoch a realizácii aktivít TWL projektu.

Organizáciou, výberom prednášajúcich a zabezpečením rôznych prijatí boli poverené prezidentom federálneho ministerstva spravodlivosti sekcia medzinárodných vzťahov a sekcia protokolu. Usilovali sa, aby program obsahoval témy, ktoré odrážajú prezentácie partnerov zo Slovenska a návštevy relevantných inštitúcií a organizácií v Bruseli aj mimo neho boli v súlade s témami. Účastníkmi boli predsedovia 8 krajských súdov a štátny tajomník ministerstva spravodlivosti.

Nasleduje teoretický koncept a rámec, na základe ktorého boli oba študijné pobyty naplánované a realizované ako aj schematický opis 6 modulov s detailmi o predmete, metódach a cieľoch.

Modul 1: Restoratívna justícia ako alternatíva		
Predmet	Metóda	Cieľ
Historické východiská a filozofia mediácie a restoratívnej justície v Belgicku	prednáška	Získať informácie o teoretických východiskách restoratívnej justície v Belgicku
Ako funguje mediácia v praxi	prednáška	Poznať praktickú stránku mediácie a realizácie mediačného procesu
Prípadová štúdia	prezentácia	Získať informácie o reálnych prípadoch a zainteresovaných osobách
Ako budú slovenskí účastníci reagovať na	samoštúdium	Porozumieť vlastnému vnímaniu súdnej intervencie

případy?		
----------	--	--

Prehľad názorov, diskusia
účastníkov

Uvedomiť si hodnoty a princípy vlastnej
profesionálnej praxe

Modul 2: Zoznámenie sa s trestným mediátorom a justičným asistentom

Úloha a práca mediátora	prednáška, otázky a odpovede	Získať informácie o základných mediačných zručnostiach, o vzdelávaní mediátorov a supervízií.
Úloha a práca justičného asistenta (justičné domy)	prednáška, otázky a odpovede	Získať informácie o základných mediačných/probačných zručnostiach, o vzdelávaní justičných asistentov a supervízií.
Ukážka reálnej trestnej mediácie	video alebo predvádzanie	Porozumieť, ako v praxi funguje trestná mediácia

Modul 3: Stretnutie so sudcom a prokurátorom

Skúsenosti sudcu s mediáciou v trestných veciach a probáciou	prednáška, otázky a odpovede	Zoznámiť sa s procedúrami výberu a odosielania, zábezpekami a ako môžu byť výsledky trestnej mediácie a probácie včlenené do súdneho rozhodovacieho procesu
Skúsenosti prokurátora s mediáciou v trestných veciach a probáciou	prednáška, otázky a odpovede	Zoznámiť sa s procedúrami výberu a odosielania, zábezpekami a ako môžu byť výsledky trestnej mediácie a probácie včlenené do práce prokurátora
Zoznam pozitívnych /negatívnych stránok	samoštúdium	Vyjadriť vlastné vnímanie trestného činu a súdnej intervencie

Modul 4: Stretnutie s profesorom a riaditeľom justičného domu

Čo hovorí výskum na probáciu a mediáciu v trestných veciach	prednáška	Oboznámiť sa s výsledkami realizovaných výskumov
Skúsenosť obeť a páchateľa s priebehom trestnej mediácie na úrovni justičného domu	prezentácia	Pochopiť, ako vníma trestnú mediáciu obeť a páchateľ
Zhrnutie	prezentácia	Získať prehľad o nadobudnutých informáciách, byť povzbudený rozmyšľať o nich

Modul 5: Stretnutie s predstaviteľom polície a riaditeľom väznice, ktorí majú v zodpovednosti probáciu a mediáciu v trestných veciach

Skúsenosť obeť a páchateľa s priebehom trestnej mediácie na úrovni miestnej policajnej stanice	prezentácia	Pochopiť, ako na úrovni policajného vyšetrovania vníma trestnú mediáciu /probáciu obeť a páchateľ
Skúsenosť obeť a páchateľa s priebehom trestnej mediácie na úrovni väznice	prezentácia	Pochopiť, ako na úrovni väznice vníma trestnú mediáciu /probáciu obeť a páchateľ
Otázky a úvahy	prezentácia (OHP, tabuľa)	Uvažovať o pozitívach a negatívach na základe získaných informácií počas dňa
Modul 6: Záverečné stretnutie hrnutie		
Diskusia na otvorené otázky	Panelová diskusia	Pochopiť rôzne možnosti výberu
		Zhrnutie, vyhodnotenie a možné kroky do budúcnosti

Počas pobytu v Belgicku účastníci prejavili záujem o nasledovné témy a vyslovili názory, posudky, komentáre: medzi prílohami sa nachádza záznam zo študijného pobytu, ktorý bol vypracovaný slovenským twinningovým partnerom (viď Študijné pobyty, príloha 14,15,16)

Oblasť restoratívnej justície:

Projekty EÚ, ktoré sa venovali páchateľom v oblasti restoratívnej justície si zaslúžia pozornosť. Tieto projekty prispievajú k lepšiemu porozumeniu všeobecnej restoratívnej filozofie vo väzení, pomáhajú páchateľom zvyšovať svoju schopnosť rozhodovať a konať v budúcnosti správnym spôsobom.

Justičné domy:

Informačný systém v rámci justičných domov zvyšuje všeobecnú dôveru v rámci trestného konania na všetkých úrovniach (na úrovni polície, prokuratúry, súdov) na strane obeť aj príbuzných páchateľa. Zlepšuje predstavu verejnej inštitúcie, ktorej cieľom je chrániť spoločnosť a slúžiť obyvateľom. Štruktúra podobného typu je potrebná aj na Slovensku, čím by sa zvýšil potenciál probačnej a mediačnej práce.

Príručka pre sudcov o spoločenských/alternatívnych trestoch:

Takáto podrobná príručka by na Slovensku prispela k širšiemu využívaniu alternatívnych trestov.

Probačná komisia:

Tieto komisie sú veľmi dobre informované o tom, ako páchatelia plnia rozhodnutia súdu. Účastníci pozitívne hodnotili účasť na stretnutí takejto komisie.

Probačné a mediačné centrá:

Obeti sa umožní pochopiť správanie páchatel'a a toto pomôže prekonať psychologickú traumu. Páchatel', na druhej strane, začína si uvedomovať, ako jeho čin zmenil život obeť. Mediácia začína len vtedy, ak bola už osoba obvinená a všetky dôkazy zozbierané. Odklad nie je považovaný za problém.

Súd v Mons:

Na súde sa uskutočnilo veľmi zaujímavé stretnutie s predsedom súdu, ktorý vysvetlil fungovanie súdu a vysvetlil, že spravodlivosť nie je len trestajúca, ale hlavne je to spravodlivosť, ktorá nie je veľmi vzdialená od obyčajných ľudí a napr. pri návšteve budovy súdu. Účastníci mali možnosť zúčastniť sa časti trestného konania a potom dostali vysvetlenie úlohy sudcu, prokurátora, advokáta a poroty.

Národné elektronické monitorovacie Centrum:

Návšteva Národného elektronického monitorovacieho centra bola veľmi dobrou ukážkou, ako môžu veci fungovať a ako tento systém môže pomôcť znížiť počty osôb vo väzení a ponúknuť im novú šancu v reálnom živote, pretože nestratia kontakt so skutočným životom, (môžu sa stretávať so svojou rodinou, chodiť do práce a pod.). Toto je aj primárnym cieľom. Skúsenosť belgického partnera ukázala účastníkom, aké zlepšenia je možné dosiahnuť v oblasti väzenia.

4.3. Oznámenia o modifikácii zmluvy (cestou "Side-Letters")

Na začiatku realizačnej fázy projektu sa objavili neočakávané prekážky na strane Belgicka, ktoré sa týkali dostupnosti expertov v rámci pôvodne naplánovaných termínov aktivít. Tieto na strane prijímateľa nemohli byť zmenené kvôli záväzkom – rezerváciám v Inštitúte vzdelávania v Omšeni a predbežnej informácii (v zmysle Návrhu plánu vzdelávacích akcií), ktorá bola poskytnutá všetkým cieľovým skupinám. Preto vedúci belgického tímu musel prijať potrebné opatrenia, aby mohol identifikovať a vybrať nových kvalifikovaných expertov a reorganizovať tím expertov pre určené aktivity (viď časť 5 Vyhodnotenie projektu).

Okrem tohto už aj úvodné stretnutie ukázalo potrebu bezpodmienečného a systematického využitia dvoch tlmočníkov pre konzekutívne alebo simultánne tlmočenie nasledujúcich workshopov a seminárov.

Výmena informácií medzi belgickými expertmi a slovenskými účastníkmi počas workshopov a seminárov ukázala, že je potrebné podstatne zvýšiť počet materiálov na preklad pre nadchádzajúce semináre, aby sa zabezpečil efektívny a celkový prenos informácií a údajov slovenskému partnerovi.

Aby bolo umožnené vykonať tieto zmeny, bolo treba ušetriť z plánovaných aktivít a premiestniť tieto ušetrené financie na aktivity, ktoré si vyžiadali zvýšené výdavky. Celý tento návrh bol urobený v súlade s pravidlami - celkové zmeny nesmia prekročiť 15% celkového rozpočtu projektu.

Ku koncu implementačnej fázy projektu sa tiež ukázalo, že je potrebné preložiť ešte dokumenty (55 dodatočných strán), ktoré poslúžia na komplexnejšie pochopenie problematických a rozdielných aspektov probácie a mediácie v trestných veciach a rovnako aj koncept restoratívnej justície v Belgicku.

Týmto spôsobom nespotrebované financie z časti „nepredvídané výdavky“(contingencies) pokryli zvýšené výdavky.

Príslušné „side-letters“ spolu s navrhovanými presunmi v rámci rozpočtu projektu boli predložené CFKJ na schválenie.

5. Vyhodnotenie TWL projektu:

Obsah metodológie TWL projektu, ktorý predložilo Federálne ministerstvo spravodlivosti Belgicka a jeho realizácia formou dvoch workshopov a 8 seminárov ako aj študijnými pobytmi v Belgicku boli ocenené na najvyššej úrovni a od slovenského prijímateľa obdržalo vysoko pozitívne hodnotenia.

Expert, ktorí boli vybratí pre projekt mali veľké skúsenosti vo svojom odbore a boli schopní odovzdať počas seminárov svoje znalosti a zručnosti veľmi názorným príkladom. Chceli prispieť k nájdeniu vhodných odpovedí na mnohé otázky a problémy, s ktorými sa stretávali slovenskí probační a mediační úradníci od nadobudnutia účinnosti nového zákona o probačných a mediačných úradníkoch, predovšetkým na otázky ohľadne ich postavenia.

Všetci slovenskí partneri prijali navrhnuté pracovné metódy belgických expertov, ktoré viedli k veľmi dobrej vzájomnej spolupráci počas celej realizácie projektu. Tento bol profesionálne riadený vedúcim projektu a dvoma projektovými manažérmi oddelenia komunitárnych programov a bilaterálnej spolupráce MS SR.

Úspešná organizácia a kooperácia rôznych súčastí týkajúcich sa predovšetkým vzdelávacích seminárov, ako prevoz expertov, zabezpečenie dokumentácie, prekladov, tlmočenia, všeobecnej logistiky a pod. prispeli k dosiahnutiu očakávaných projektových výsledkov a výstupov.

Všetky aktivity projektu sa uskutočnili riadne a načas, tzn. v súlade s dohodnutým harmonogramom a vo všeobecnosti s pomocou expertov určených zmluvou. Materiály k rôznym aktivitám boli preložené a rozdane účastníkom načas. Počty účastníkov na každom workshope a seminári poukazovali na záujem o obsah, ktorý bol na programe.

Neustály záujem o vzdelávacie aktivity prejavovali probační a mediační úradníci a ich motivácia a aktívna účasť môže viesť k záverom, že zo všeobecného pohľadu boli pre nich veľmi užitočné. Toto do určitej miery platí aj pre ostatné kategórie profesionálov, ktorí sa zúčastnili vzdelávania. Pre väčšinu zamestnancov polície boli prediskutované témy seminárov úplne nové a z tohto dôvodu boli menej aktívni. Predstavitelia pozvaných univerzít preukázali veľký záujem a dobrú vôľu ďalej podporovať probáciu a trestnú mediáciu na Slovensku pomocou publikácií a výskumných prác (predovšetkým štatistických údajov o probácii a mediácii).

Ale rovnako musíme pripomenúť, že pri spúšťaní projektu zodpovední predstavitelia prokuratúry vyjadrili všeobecnú podporu pre projekt, avšak jednotliví prokurátori neboli schopní zúčastniť sa na aktivitách projektu. Len jeden prokurátor sa zúčastnil na jednom seminári. Tento prístup sa potvrdil aj neskôr.

Podobný prístup bol zaregistrovaný aj zo strany sudcov. Sudcovia, ktorí prichádzali do kontaktu s probáciou a mediáciou boli systematicky prizývaní na semináre, ale odmietali sa zúčastniť. Vďaka novému nápadu a výzve, sa podarilo zainteresovať 8 krajských predsedov súdov, aby nakoniec súhlasili s účasťou a prijali pozvanie na študijný pobyt. Účasť predsedov krajských súdov bola vyhodnotená ako veľmi efektívna. Pôvodne sa predpokladalo, že na študijných pobytoch sa zúčastnia probační a mediační úradníci, sociálni pracovníci a pod., ktorí sa zúčastňovali na školiacich seminároch a na študijných pobytoch by získali praktický vhľad do inštitúcií belgického systému. Celkový prístup teda musel byť zmenený a prispôbený špecifickej situácii a konkrétnym sudcom.

Aj napriek veľkému úsiliu povereného oddelenia MS SR, bolo takmer nemožné určiť a jasne definovať v predstihu aspoň dvoch týždňov pred seminármi účastníkov, ktorí sa v skutočnosti budú na nich zúčastňovať. Takto systematicky nepredvídateľné zloženie účastníkov vyžadovalo veľké úsilie zo strany belgických expertov. Belgickí experti museli viesť školiace semináre a prispôbovať ich rôznej úrovni záujmu, znalostí a zručností účastníkov zo Slovenska, ktoré boli niekedy veľmi rozdielne. Nakoniec sa našiel kompromis v tom, že sa v rámci každého seminára urobil úvod do probácie a trestnej mediácie pre tých, ktorí sa seminára zúčastnili po prvý raz a potom nasledovala prezentácia a diskusia určitých aspektov teórie a praxe restoratívnej justície, probácie a trestnej mediácie pre tých, ktorí už boli na vyššej úrovni a zúčastnili sa viacerých seminárov.

Čo sa týka belgického twiningového partnera, musíme pripomenúť, že niektorí, ktorí boli pôvodne navrhnutí za členov lektorského zboru a ktorých životopisy boli súčasťou predloženej ponuky belgického ministerstva spravodlivosti, nakoniec neboli k dispozícii v dohodnutých termínoch jednotlivých aktivít. To niekedy vyústilo do hektického hľadania náhradníkov, zmien v plánovaní a skutočných požiadaviek, ktoré sa riešili formou „side letters“.

Ako už bolo spomenuté vyššie, prípravou dvoch študijných pobytov boli poverené dve sekcie - sekcia medzinárodných vzťahov a sekcia protokolu belgického federálneho ministerstva spravodlivosti. Sekcia protokolu sa usilovala kontaktovať požadované kategórie účastníkov rozhovorov a ich službu alebo inštitúciu, ktoré nie vždy reagovali načas, predovšetkým keď sa potvrdzovali termíny a identifikovali jednotliví lektori. Toto spôsobovalo nedostatky pri vypracovaní obsahu a včasnej príprave programu a nedostatočnú súhru medzi jednotlivými lektormi, predovšetkým počas prvého študijného pobytu.

6. Všeobecné závery a odporúčania

6.1. Všeobecné závery

Ako už bolo spomenuté vyššie, závery sú založené na výsledkoch bilaterálnych diskusií, ktoré sa konali v septembri 2008 počas zasadnutí dvoch workshopov na ministerstve spravodlivosti v Bratislave. Dané jazykové bariéry, relatívna rýchlosť a postup stretnutí sa ukázali ako užitočné pre výmenu informácií, názorov a myšlienok, ktoré ich štrukturovali do analytického rámca, často využívaného pre organizačnú analýzu. Analýza pozostávala z dvoch súčastí (tretiu súčasť tvorilo kultúrne pozadie, ktorým sa tu nezaobráame), ktoré sú v dynamických vzájomných vzťahoch. Napr. štruktúra, ktorá sa týka usporiadania analyzovanej organizácie a napr. stratégia, ktorá sa týka politik, ktoré už boli realizované alebo sa budú realizovať.

6.1.1. Štruktúra

a. Založenie nezávislej a špecifickej štruktúry, ktorá by preskupila probačných a mediačných úradníkov.

Z nášho pohľadu, vytvorenie takejto štruktúry je otázkou potrieb, ktoré sa musia dostať na program dňa. Odpoveď na túto otázku by mala byť založená na hĺbkovej analýze, ktorá umožní objektivizáciu určitých myšlienok, vyslovených počas dvoch workshopov. Len ak sa toto uskutoční, (súčasný fungovanie systému a charakteristík hierarchie, keď sú probační a mediační úradníci veľmi pravidelne poverovaní úlohami, ktoré nemajú s probáciou a mediáciou nič spoločné a bráni im plniť si skutočné úlohy), len potom sa môže uvažovať nad možnosťou predefinovať administratívny rámec, ktorým by sa štruktúra riadila a probační a mediační úradníci by sa vyhli takýmto problémom.

Každý si musí byť vedomý, že reforma, ktorá by viedla napr. k vytvoreniu špecializovanej a nezávislej inštitúcie, by sa mohla stať kontraproduktívnou polarizáciou pozícií a dokonca by probačných a mediačných úradníkov mohla postaviť ešte viac na okraj justície, a to by mohlo zvýšiť prehliadanie záležitostí, ktorými sa zaoberajú. Bez ohľadu na toto riziko, ak by bola založená takáto inštitúcia, bude nevyhnutné zabezpečiť ho dvojúrovňovou organizačnou štruktúrou; jeden stupeň bude na miestnej úrovni a technicko-administratívna štruktúra na národnej úrovni. Takáto inštitúcia, založená na princípe miestnych jednotiek by mohla stimulovať miestne iniciatívy, ktoré by ďalej rozvíjali systém jeho fungovania smerom zospodu nahor.

b. Založenie štruktúry na koordináciu a výmenu skúseností na podvojnnej úrovni (národnej a miestnej).

Stretnutia, výmeny skúseností a diskusie sú nevyhnutné, aby sa umožnilo skutočnému rozšíreniu alternatív. Toto umožní, aby bol každý lepšie informovaný, aby sa vytvorila nevyhnutná dôvera v spoluprácu a prekonali sa existujúce stereotypy. Počas workshopov sa opisovali ťažkosti so založením národnej komisie. Ak sa však ukáže, že založenie takejto komisie je žiadané a nevyhnutné, treba vyvinúť úsilie na rozšírenie jej pôsobností aj na miestnu úroveň. Vytvorením štruktúry na výmenu skúseností a diskusií so stanovením pevných termínov stretávania sa (každý mesiac, raz za dva mesiace) v rozličných okresoch Slovenska, sa umožní vytvoriť primárne podmienky aj v ďalších okresoch, a v tých okresoch, kde sa alternatívy (spoločenské/alternatívne tresty) široko využívajú, sa veci posunú ešte ďalej. Porovnanie medzi krajinami a vyzdvihovanie význačných rozdielov by sa mohlo prejavovať napodobňovaním, alebo súperením medzi krajinami.

Zostavovanie takýchto štruktúr na výmenu skúseností a diskusií by malo predchádzať všeobecnému rozšíreniu povedomia verejnosti, napr. integrovaním nielen predstaviteľov každej profesionálnej inštitúcie, ktorá pôsobí v tejto oblasti (sudca, prokurátor, právnik, policajt, probačný a mediačný úradník...) ale aj pozorovateľov, ktorých táto problematika zaujíma (predstaviteľov akademickej obce, miestnych úradov a pod.).

c. Nastavenie funkcií (profilov) špecializujúcich sa na alternatívy v rámci každej profesionálnej inštitúcie, ktorá sa alternatívami zaoberá.

V Belgicku je to napr. „sudca poverený trestnou mediáciou“. Zdá sa, že vymenovanie poverenej osoby pre alternatívy (spoločenské/alternatívne tresty) v zbore sudcov, prokurátorov, predstaviteľov polície na miestnej úrovni by mohol mať zaujímavý účinok.

Pomocou cieleného výberu motivovaných osôb a „osôb zaniatených pre vec“, ktorí by mohli rozhodujúcim spôsobom ovplyvniť zmenu profesionálnej praxe svojich kolegov je možné, vytvoriť alebo v budúcnosti založiť kvalitné vzájomné vzťahy. Okrem tohto tieto osoby budú realizovať výber prípadov, v ktorých je možné využívať spoločenské/alternatívne tresty.

d. Oddelenie probačného úradníka od mediačného úradníka

Predpokladaná modifikácia legislatívneho rámca, ktorý by mal zabezpečiť jasné rozdelenie medzi funkciami probačného úradníka a mediačného úradníka je špecifickou požiadavkou projektového návrhu pre tento TWL projekt.

Je nesporné, že konkrétne poslanie, ktoré vykonávajú probační a mediační úradníci je značne ovplyvnené (mení sa) podľa úlohy, ktorou sú poverení. Mediácia, je zručnosť, ktorá si vyžaduje špecifické a nepretržité vzdelávanie. Probácia je naproti tomu funkcia, ktorá je viac zameraná na monitorovanie a kontrolu. Profesionálna pozícia týchto jedincov je radikálne odlišná a zmiešanie oboch funkcií môže mať za následok zníženie účinnosti systému a obzvlášť pri situácii, ktorou je konfrontácia obete s páchateľom. Kumulácia oboch

funkcií tým istým človekom v rámci toho istého teritória môže mať neblahé vedľajšie účinky napr. zažiť tú istú osobu, ktorá má na starosti prípady s tými istými ľuďmi, raz ako mediátora, druhý raz ako probačného úradníka.

Vyvstáva tu otázka, či probačné služby na jednej strane a mediácia na strane druhej by mali byť nevyhnutne vykonávané dvoma rozdielnymi úradníkmi? Inými slovami, aké sú výhody a nevýhody kombinovanej alebo oddelenej realizácie oboch funkcií? V tomto kontexte existuje niekoľko argumentov na podporu oboch stanovísk.

Probačná služba vo všeobecnosti existovala pred ustanovením mediátorov v trestných veciach. Tak to bolo aj v Belgicku, kde bola vytvorená probačná služba pred viac ako 40-timi rokmi. Probačná služba je celonárodný systém, ktorý sa využíva vo všetkých súdnych okresoch a má stabilné inštitucionálne pozadie. Má nevyhnutné ľudské zdroje a skúsenosti s páchatel'ami. Probační úradníci ale majú minimálne alebo žiadne skúsenosti s obeťami. Majú skúsenosti s páchatel'mi, a presnejšie povedané, sú *orientovaní na páchatel'a*. Ich prácou je kontrolovať páchatel'ov a zároveň im aj pomáhajú splniť podmienky ustanovené súdnymi orgánmi. Ich skúsenosti im môžu brániť správať sa ako neutrálni mediátori, ako odborníci, ktorí nie sú orientovaní ani na obeť ani na páchatel'a. Toto je argument, ktorý hovorí v neprospech kombinácie oboch funkcií alebo lepšie povedané, zveriť mediačnú funkciu probačnému úradníkovi.

Pre tých, ktorí vykonávajú probáciu a mediáciu na Slovensku nie je táto otázka momentálne prioritná, ale určite vyvstane, či už strednodobom alebo dlhodobom horizonte. Jednou z príčin je, že počet probačných a mediačných prípadov nie je vysoký. Ale neustále sa zvyšuje. Predbežné štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti SR naozaj potvrdzujú, že počet prípadov trestnej mediácie stúpa, a to je v podstate aj jedným z výsledkov, ktorý chceme dosiahnuť týmto projektom.

Okrem týchto argumentov, si človek môže tiež predstaviť aj pozitívne riešenie predloženej otázky. Prečo by sme si nemohli predstaviť spoluprácu s mimovládnyimi organizáciami, ktoré majú skúsenosti s mediáciou medzi obeťou a páchatel'om? Môžeme rozmyšľať aj o vzdelávacích kurzoch na pomoc ľuďom so skúsenosťami s páchatel'om, aby vedeli zaobchádzať aj s obeťami. V tomto prípade by sme možno chceli špecializovať tých, ktorí už pracujú v justičnej oblasti (alebo aj nie) a nechali by sme ich vybrať si, či chcú pracovať ako mediátori alebo probační úradníci. Prax v Belgicku (v justičných prípadoch s mladistvými v každom prípade), ukazuje, že je možné v rovnakom čase pracovať ako mediátor napr. aj ako ten, čo organizuje trest povinnej práce. Teda úplné oddelenie oboch funkcií nie je nevyhnutne jediným spôsobom, ako sa vysporiadať s nastolenými problémami.

Rozlišovanie má ale podstatnú, rozhodujúcu dôležitosť prinajmenšom z funkčného a legislatívneho pohľadu. Ale musí byť formulovaný vo veľmi všeobecnom rámci, ktorý musí brať do úvahy dodatočné aspekty ako rozpočet alebo priority vlády v oblasti reformy justície.

6.1.2. Stratégia

a. Všeobecná snaha o propagáciu

Všeobecná snaha propagovať alternatívne prístupy, môže viesť k zvýšeniu ich používania oproti súčasnosti. Toto sa vzťahuje na predchádzajúce poznámky o informáciách a vzdelávaní odborníkov. Táto snaha musí prebiehať neustále a má byť plánovaná ako pravá marketingová kampaň.

b. Štatistické nástroje : riadenie a propagácia

Rozvoj existujúcich štatistických nástrojov sa ukazuje ako priorita v strednodobom časovom horizonte. Nemá len zabezpečovať základnú štatistiku o fungovaní alternatívnych možností, hlavne čo sa týka celkových počtov prípadov, výskytu v okresnom meradle atď., ale by nám mala umožniť získať ďalšie výsledky ako vlastne celý systém funguje.

Rozvoj počítačových technológií by mal uľahčiť merania výsledkov (výstupov). Tento bod je podstatný ako z perspektívy fungovania systému, tak aj vo vzťahu k propagácii alternatívnych opatrení. Navrhovanie vzorových typov prípadov, v ktorých sa používajú alternatívne opatrenia (typy trestných činov, typy páchatelov, typy obetí) alebo typológií, vzťahujúcich sa k obsahu používaných opatrení sú nevyhnutné, ak chceme vysvetliť fungovanie systému a presvedčiť ľudí, aby ich využívali.

c. Legislatívne dôvody

Je možné, že množstvo novelizácií v slovenskom trestnom práve vytvára istú neistotu. Niekoľko príspevkov počas workshopov jasne ukázalo na niekedy až protichodnú interpretáciu určitých legislatívnych nástrojov a postupov. Určite by veľmi pomohlo, keby sa tieto rozdielnosti v chápaní vysvetlili napr. internými riadiacimi aktmi, pokiaľ je to v rámci slovenskej legislatívy možné.

d. Zmeny v legislatíve?

Paralelne s týmito vysvetleniami, by sme mali preskúmať aj určité zmeny v legislatíve. Najvyšší možný trest 5-rokov (kedy sa môže využiť alternatívny trest) je prvá oblasť, nad ktorou by sme mali uvažovať. Ak sa vonkajšiemu pozorovateľovi aj na prvý pohľad zdá hranica 5 rokov vysoká, mali by sme sa k uvažovaniu nad touto otázkou vrátiť až po prevedení hĺbkovej analýzy dotknutej časti trestného zákona, a mohli určiť, či nie je v skutočnosti nízka. Riziko príliš nízkej hranice znamená využitie alternatív len pri menej závažných trestoch, s účinkom rozšírenia trestnej siete, a to nie je žiaduce. Z pohľadu kultúry spoločnosti to indikuje predstavu „ľahkého trestu“, kam zahrňame aj alternatívy, ktoré sú odrazom akoby našej dobrej vôle a nie trestania, čo má to byť reakcia spoločnosti až na druhom, či dokonca na treťom mieste. A nakoniec príliš nízka hranica môže brániť skutočnému využívaniu probácie a mediácie.

Príležitosť predstaviť mediáciu ako prostriedok, ktorým sa dá vymôcť náhrada škody a ktorý nemá žiadny vplyv na prebiehajúce konanie je ďalšou možnosťou, nad ktorou by sme mali uvažovať. Táto mediácia možno viac odráža skutočnú povahu mediácie a čo viac, mala by byť využívaná na rôznych stupňoch trestného konania. Avšak posledné zmeny slovenského trestného poriadku sú početné a človek sa môže pýtať, či zavedenie tohto nového inštitútu nechce uškodiť celému systému a ďalšiemu rozvoju praxe.

Záverečné diskusie z workshopov a seminárov vytvorili dojem, ktorý by mal byť objektivizovaný, že právny rámec vytvára efekty súťaživosti pri využívaní alternatív, medzi jednotlivými inštitúciami trestného systému. Všetci účastníci - predstavitelia polície, prokurátori a sudcovia, by mali mať rovnakú možnosť využívať ten istý mechanizmus v rámci konania, inak to spôsobuje buď efekt súťaživosti alebo efekty tzv. ne-angažovanosti (nech to urobí ten druhý/nechajme to na iných). Určite by bolo vhodné, keby bolo v justičnom systéme jasne vymedzené, ktorá inštitúcia má výlučnú právomoc, v tej ktorej veci.

6.2. Odporúčania

Namiesto toho, aby sme tu prezentovali len jednostranne vypracované odporúčania belgickým twinningovým partnerom, navrhujeme sústrediť sa a preskúmať niekoľko myšlienok, návrhov a odporúčaní, ktoré vyslovili ľudia z praxe na Slovensku a ktorí sa zúčastnili na rôznych seminároch v Omšení pod vedením belgických odborníkov (školiteľov).

Nechceme vypracovať vyhodnotenie vzdelávacích akcií na základe hodnotenia účastníkov pýtaním sa, čo bolo užitočné a čo menej užitočné pre ich každodennú prax. To si urobili neformálne účastníci v prestávkach medzi sebou, čím sa získalo viac času na samotné vzdelávanie a diskusiu. Výstup od účastníkov umožňoval belgickej strane prispôbovať svoj prístup.

Okrem tohto tím projektu požiadal účastníkov na konci každého dvojdnového seminára, aby si sadli spolu, vytvorili malú pracovnú skupinu (zvyčajne podľa profesií účastníkov) a spísali konkrétne odporúčania, poznámky, návrhy alebo aby navrhli priority pri plánovaní aktivít. Pri týchto sedeniach ich viedli belgickí odborníci, ktorí zosumarizovávali jednotlivé myšlienky, ktoré sa potom predniesli na plenárnom zasadnutí.

Do záverečnej správy sme sa rozhodli začleniť výstup z dvoch seminárov, ktoré sa konali v decembri 2008 v Omšení. Poznámky, závery a odporúčania sú vo všeobecnosti rovnaké zo všetkých ostatných seminárov, a preto ich môžeme považovať za reprezentatívne. Okrem tohto musíme konštatovať, že na týchto seminároch bolo silné zastúpenie pracovníkov z oblasti väzenstva a polície. Nakoľko sa v súčasnosti diskutuje o rozšírení probácie a mediácie na úroveň polície a väzenstva, preto výstupy ich predstaviteľov považujeme za určite podnetné.

a. Ku koncu prvého vzdelávacieho seminára, ktorý sa konal 2.-3. decembra 2008, boli účastníci požiadaní, aby vybrali zo zoznamu 12 možných potrieb/nástrojov, ktoré im predložil belgický partner, 4 najdôležitejšie body, na ktorých by sa malo pracovať v súvislosti s ich prácou, ak je to možné, aby svoju voľbu doplnili konkrétnejšími poznámkami. Zoznam potrieb/ nástrojov bol nasledovný:

1. Organizácie/štruktúry
2. Silné vedenie
3. Podpora spomedzi personálu súdu
4. Integrovanie do justičného systému
5. Komunikačné stratégie
6. Partnerstvá
7. Pracovný rámec
8. Presadzovanie alternatív
9. Vzdelávanie
10. Hodnotenie
11. Financovanie
12. Medzinárodná spolupráca

Tu je zoznam pracovných kategórií vybraných priorít a sprievodných poznámok pre 1. decembrový seminár.

- Väzenstvo:

Účastníci sa jednohlasne zhodli na nasledovnom poradí potrieb/nástrojov, na ktoré by bolo treba sa zamerať:

- 1) Silné vedenie (2)
- 2) Integrovanie do justičného systému (doplnený bol „legislatívny rámec“) (4)

- 3) Financovanie (11)
- 4) Vzdelávanie ("zamestnancov" bolo doplnené) (9)

Poznámky:

Nikto si nevybral bod 5 (komunikačné stratégie), pretože podľa nich táto téma sa môže vysvetľovať a učiť na seminároch.

Toto číslo si nemohli vybrať, lebo podľa názoru tejto skupiny, prax na Slovensku zatiaľ nezodpovedá ideám restoratívnej justície. O hodnotení sa môže uvažovať len vtedy, ak to, čo chcete hodnotiť, existuje.

Táto skupina prezentovala tiež názor, že bod 3 (podpora spomedzi personálu súdu) a bod 5 (komunikačné stratégie) sa prekrývajú, lebo sú spolu silne prepojené.

Predstavitelia väzenstva tiež dodali, že zozbierali veľa teoretických, ale aj praktických informácií, ktoré by mohli poslúžiť všetkým, ktorí pracujú v odbore. Pracovníci väzníc sa špeciálne zaujímali o možnosti uplatňovať trestnú mediáciu v podmienkach väzenia.

Predstavitelia väzenstva boli veľmi aktívni počas tohto seminára, ktorý považovali za dobré znamenie. Dali si záväzok, že získané informácie budú rozširovať medzi ďalšími sociálnymi pracovníkmi vo väzniciach. Bolo by veľmi dobrým a dôležitým výsledkom tohto seminára, keby nadobudnuté informácie boli ľahko prístupné pre väzňov a personál väzníc. To by bol prvý krok k distribuovaniu informácií v širšom meradle.

- Polícia:

Policaji si vybrali podobný prístup poradiu priorít/nástrojov ako predstavitelia väzníc, ich poradie bolo nasledovné:

- 1) Silné vedenie (2)
- 2) Podpora spomedzi justičného personálu (3)
- 3) Financovanie (11)
- 4) Vzdelávanie (by malo obsahovať aj „komunikačné stratégie“ (5))

Poznámky:

Pre policajtov je veľmi dôležité nájsť niekoho v rámci justičného systému, kto by podporoval myšlienku zaviesť restoratívnu justíciu do systému.

K bodu 6 policaji vyjadrili názor, že predtým, než začnú s partnerstvami medzi organizáciami doma, musia si najskôr vymeniť názory na medzinárodnej úrovni. (Nato, aby sa niekto dal do partnerstva s tebou, nato potrebuješ mať konkrétne veci: ako skúsenosti zo zahraničia, etické pravidlá, štatistické údaje, pôsobivé príklady a pod. Toto je dôležité vo všeobecnosti aj pre širokú verejnosť).

Možnosti financovania projektu (mediácie, probácie restoratívnej justície) sú dôležité aj pre celkový rozvoj justičného sektora. Malo by byť zaistené, že financovanie bude na jednej strane dostatočné na rozvoj, a na druhej strane stabilné. Ak finančné zdroje na realizovanie projektu nie sú dostatočné, mohol by byť zastavený v polovici jeho realizácie. Mala by existovať možnosť dokončiť projekt, pretože len vtedy je možné ukázať výsledky.

- Probační a mediační úradníci:

Probační a mediační úradníci určili podobné poradie potrieb /nástrojov

- 1) Silné vedenie ('na správnom mieste" dodali) (2)
- 2) Komunikačné stratégie (5) and Podpora spomedzi celého personálu súdov (3)
- 3) Financovanie alebo Integrovanie do justičného systému (4)
- 4) (Dostatočné) financovanie (11)

Poznámky:

Probační a mediační úradníci konštatovali, že legislatívny rámec je vhodný, ale nie dostatočný. Majú síce zákon, ale nie dostatočné včlenenie do systému. Takže toto je jedna potreba alebo nástroj, ktorý by mal byť včlenený do navrhovaného 12 bodového zoznamu.

Probační a mediační úradníci sa domnievajú, že ak by potreby alebo nástroje ich navrhovaného zoznamu (4 z pôvodného zoznamu a novo zaradený bod 5 o legislatívnom rámci) boli splnené, tak potom by mohli pokračovať s ďalšími potrebami / nástrojmi napr. vzdelávanie a pod. Ale tých päť predstavuje základné piliere, ktoré musia byť pevne postavené. Keď budú tieto pevne stáť, ostatné budú vychádzať z nich.

b. Počas druhého seminára, ktorý sa konal 4.-5. decembra 2008, boli účastníkom prezentované tie isté potreby a nástroje, ale požiadali ich, aby uvažovali, aké pozitívne a negatívne aspekty môže mať mediácia a probácia na systém vo všeobecnosti a na ich konkrétnu profesionálnu prácu.

- Prvá skupina policajtov:

Čo by sa malo urobiť?

- Informovať verejnosť, políciu (mnoho policajtov nevie, čo to je probácia a mediácia) a ostatných účastníkov.
- Pretože neexistuje spolupráca medzi policajtmi, prokurátormi a verejnosťou, mali by sa rozvinúť nástroje, ktoré by túto spoluprácu stimulovali.
- Je dôležité vzdelávať policajtov a prokurátorov. Toto by sa mohlo diať napr. organizovaním interdisciplinárnych seminárov, aby sa mohla uskutočniť výmena a komunikácia medzi profesionálmi.
- Kritéria, ktoré by určovali prípady vhodné, resp. nevhodné na mediáciu, probáciu (viď zoznam potrieb a nástrojov bod 8):
- Za najdôležitejšie považovali spoločné stretnutia a konferencie zástupcov MS SR, MV SR a GP SR, potom by bola možná výmena skúseností.

Pozitívne aspekty:

- Probácia a mediácia umožňujú pracovať efektívnejšie a rýchlejšie, pretože sa pozornosť môže venovať iným (závažnejším) prípadom.
- Mediácia spôsobuje, že procedúry sú efektívnejšie.
- Obeť dostane náhradu škody rýchlejšie, než keby o tom rozhodoval súd.
- Psychologické výhody pre obeť a páchateľa, zvýši sa informovanosť verejnosti.

- Druhá skupina policajtov:

Pozitívne aspekty:

- Osobná účasť páchateľa a obeť im umožňuje aktívne participovať na procedúrach, ktoré sa týkajú ich vlastného prípadu.
- Obeť dostane náhradu škody rýchlejšie než cez súdne pojednávanie.
- Urýchľujú proces.

Negatívne aspekty:

- Recidivizmus je možný. Ak páchateľ nezlepší svoje správanie a upadne znovu do „starých koľají“, to rýchle spôsobí stratu záujmu prokurátorov odkázať prípad na mediáciu alebo probáciu.
- V rámci slovenského práva je možné vymedziť použitie mediácie a probácie pre prvo-páchateľov, ale o tom by sa malo diskutovať, či je to správna voľba.

- Väzenstvo:

Zástupcovia väzenstva sa vo všeobecnosti zhodli s predchádzajúcimi skupinami, ako sme to už konštatovali. V zozname najdôležitejších tém, o ktorých by sa malo diskutovať, zdôraznili nasledovné body:

Informácie belgického partnera by sa mali naplno využiť. Je jasné, že systém tvoria ľudia. Využívajú ho, a teda systém funguje a rozvíja sa v závislosti od skúsených ľudí.

- Mediácia a probácia vytvárajú užitočné možnosti, ktoré sa musia stať súčasťou samotného konania.
- Aby sa dosiahol tento cieľ, texty právnych predpisov by mali obsahovať všetky základné princípy, ktoré by viedli k mediácii a probácii. Takýto text by mal byť jasný a prehľadný.
- V systéme by mali pracovať ľudia, ktorí sa výhradne venujú buď mediácii alebo len probácii. Je veľmi dôležité, aby mediátorom bola neutrálna osoba, ktorá bude mediáciu vykonávať.
- Cieľom systému by malo byť zaktivizovanie páchatel'a, jeho stimulovanie, aby začal rozmýšľať restoratívnym spôsobom. Ale musíme predpokladať, že páchatelia sa tak vôbec nemusia správať vzhľadom na ich osobné záujmy. Inak by sme v tomto systéme nemohli využívať mediáciu ani probáciu s úspechom.
- Všetci noví pracovníci musia absolvovať príslušný tréning, ktorý zahŕňa v sebe prednášky o mediácii a probácii. Ale rovnako je dôležité vzdelávanie aj pre už existujúcich zamestnancov.
- Pre výkon funkcie probačných a mediačných úradníkov by mali byť stanovené presné kritériá, so špeciálnym dôrazom na kvalifikáciu zo všetkých humanitárnych odborov (napr. by sme sa nemali zameriavať na medicínske, právnické alebo učiteľské smery).
- Rozširovanie informácií medzi verejnosťou prostredníctvom médií.
- Malo by sa urobiť niekoľko mediačných prípadov aj s väzňami. Bolo by zaujímavé zistiť, čo si o tom myslia.
- Bolo by zaujímavé kontaktovať aj obeť a zistiť, čo si myslia o možnosti náhrady škody na Slovensku.
- Mediácia a probácia môžu zlepšiť prácu s väzňami vo väzniciach. Pretože využitie mediácie a probácie môže viesť k zníženiu počtu väzňov, znižujú sa riziká napätí medzi nimi. Personál sa môže sústreďovať na rehabilitáciu väzňov namiesto toho, aby riešili napätia a konflikty medzi nimi.